

13de VERGADERING. — 23 JANUARI 1889.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling der begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1889.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Naar aanleiding der vragen in het bovengenoemd Verslag gesteld, heeft de ondergeteekende de eer het navolgende in het midden te brengen.

Met betrekking tot de eerste vier vragen, diene, dat, zooals hij reeds de eer had mede te deelen in de Memorie van Beantwoording van het Voorloopig Verslag ter zake van de onderwerpelijke begrooting, uitgebracht door de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal — de opgave van hetgeen de verschillende in die begrooting vermelde werken nog vermoedelijk zullen kosten — dit jaar met voordacht voor »Memorie» is ingevuld, aangezien toch de kosten voor de inrichting en afwerking van die verschillende werken, voor een groot deel zullen worden beheerscht door de uitkomsten van de te nemen proeven omtrent bomvrije samenstellingen.

Eene eenigszins betrouwbare raming van het hiervoren bedoelde bedrag kan dus op dit oogenblik nog niet worden verstrekt.

Ter beantwoording van de beide andere bovenbedoelde vragen, meent de ondergeteekende niet beter te kunnen doen, dan de vrijheid te nemen te verwijzen naar hetgeen met betrekking tot den staat van voltooiing van ons vestingstelsel in het algemeen, door zijn ambtsvoorganger breedvoerig werd medegedeeld in de Memorie van Toelichting, ter zake der vestingbegrooting voor den dienst 1888, en dat in verband met de mondelinge mededeelingen van dienzelfden ambtsvoorganger aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal, in de zitting van 20 Januari 1887, omtrent de jongste toepassing van brisante springmiddelen en den invloed daarvan op verschillende dekkingsmaterialen. In het kort kwam dit hierop neder, dat de staat van voltooiing van ons vestingstelsel — met uitzondering natuurlijk van de nog in staat van wording en en voorbereiding zijnde stelling van Amsterdam — alleszins bevredigend ware te achten, hadde men thans niet, ook met den geduchten invloed dier springmiddelen, rekening te houden.

Wat in dien zin nog te doen valt, in de eerste plaats aan de Nieuwe Hollandsche waterlinie, zal grootendeels afhangen van den uitslag der proeven met zoodanige middelen ten aanzien van bomvrije samenstellingen; de voor deze proeven noodige uitgaven zijn bij deze begrooting geraamd. Derhalve kan, uit den aard der zaak, omtrent de ten opzichte, ook van voormelde linie te treffen voorzieningen, thans nog niets met eenige juistheid opgegeven worden.

Intusschen wenscht de ondergeteekende hieraan de mededeeling vast te knopen, dat — zooals óók reeds door zijn ambtsvoorganger, in de bovenbedoelde Memorie werd opgemerkt — wel is waar, in verband met de toepassing van brisante springmiddelen, inzonderheid de wijze van aanwending der doode weermiddelen, in de toekomst eene geheele omwenteling zal ondergaan, doch ook, dat daarbij — althans naar zijne wijze van zien — uit een krijgskundig oogpunt, zeer zeker geenszins naar vernieuwing als het ware van alle bestaande werken in hun geheel, maar integendeel veeleer naar beperking in dat opzicht zal moeten worden gestreefd.

's Gravenhage, 22 Januari 1889.

De Minister van Oorlog,
J. W. BERGANSIUS.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 22 Januari 1889.

PRINS.
MELVIL VAN LYNDEN.
VAN ROIJEN.
VAN DER GOES VAN DIRSLAND.
DE VOS VAN STEENWIJK.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk VIII (Departement van Oorlog) der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1889.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Naar aanleiding van de in het Voorloopig Verslag vervatte opmerkingen, heeft de ondergeteekende de eer het navolgende mede te deelen.

Algemeene beschouwingen. Met leedwezen vernam hij, dat men, in de meeste afdelingen, bezwaar had tegen het eindcijfer der begrooting, vooral ook omdat er twijfel bestaat omtrent den staat van verdedigbaarheid, waarin het land verkeert.

Voor dien twijfel is, naar de overtuiging van den ondergeteekende, geen voldoende grond aanwezig.

Hij is zeer bepaald van meening dat wij ons kunnen verdedigen. Het spreekt evenwel vanzelf dat de kans van daarbij met goeden uitslag aan overmachtige aanvallen weerstand te zullen kunnen bieden, grooter wordt, naarmate onze weermiddelen in beteren toestand zullen verkeeren; dat alzoo verbetering van dien toestand het doel is, waarnaar wij moeten streven.

Absolute zekerheid van slagen, bij de verdediging, is nooit te verkrijgen. Maar daarentegen kan er, voor ons, in één opzicht geen twijfel bestaan; namelijk dat, naarmate wij minder doen tot bevordering onzer weerbaarheid de onafhankelijkheid, waarop wij allen den hoogsten prijs stellen, spoediger gevaar zou kunnen loopen.

Het is mitsdien onze plicht evenzeer als ons belang, door doeltreffende maatregelen, zij 't ook ten koste van belangrijke uitgaven, de waarborgen voor het welslagen der verdediging te verhoogen. Ontegenzeggelijk is daartoe, op dit oogenblik, hervorming en uitbreiding der levende strijdkrachten, een dringende eisch; de Regeering zal dan ook, in den geest als waarin de ondergeteekende de eer mocht hebben, zich, in de zitting van den 4den Augustus jl., daaromtrent tegenover de Eerste Kamer reeds mondeling uit te laten, harerzijds doen blijken dat zij niets onbeproefd wenscht te laten, om ten deze eene spoedige en afdoende verbetering te verwezenlijken.

Het ware intusschen, naar de meening van den ondergeteekende, en zooals hij die bij dezelfde gelegenheid mocht doen kennen, verkeerd, indien men in de gegeven omstandigheden besloot allen arbeid, zelfs dien ter voortzetting van in beginsel vastgestelde of reeds aangevangen werkzaamheden aan de doode weermiddelen — met name het vestingstelsel — te staken, totdat de levende strijdkrachten beter zullen zijn geregeld.